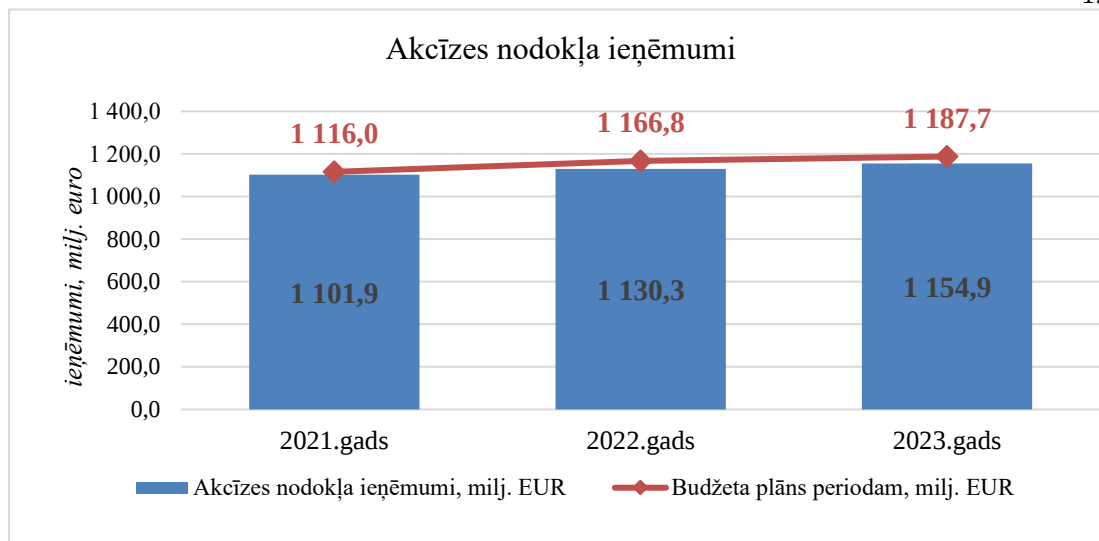

Akcīzes preču aprīte 2023. gadā

Akcīzes nodokļa ieņēmumi

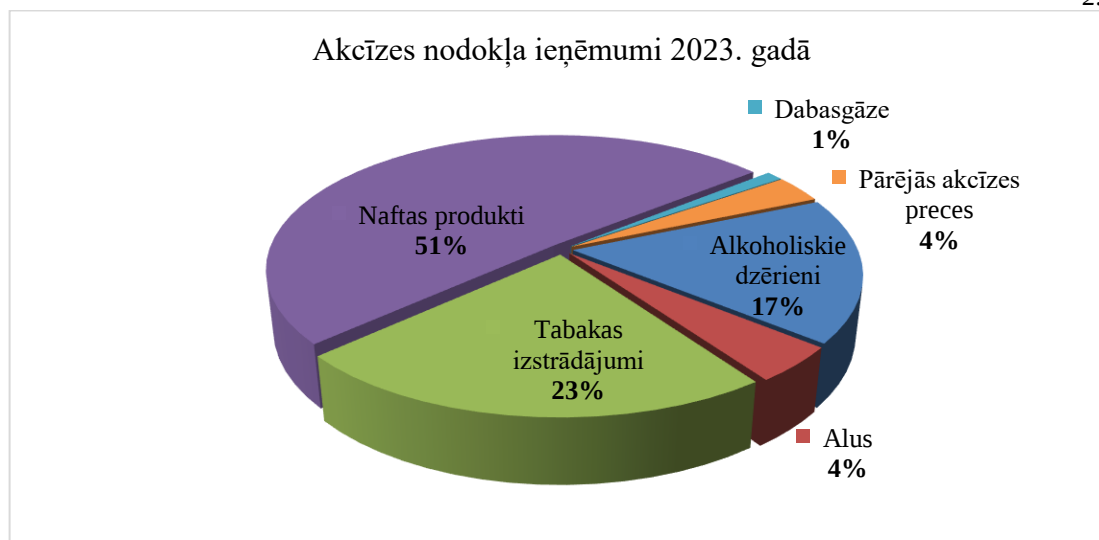
Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 9 % no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2023. gadā ir 1,2 miljardi EUR, kas ir par 24,6 milj. EUR jeb 2,2 % vairāk nekā 2022. gadā (skat. 1. attēlu). 2023. gada ieņēmumu plāns izpildīts par 97,2 %.

1. attēls

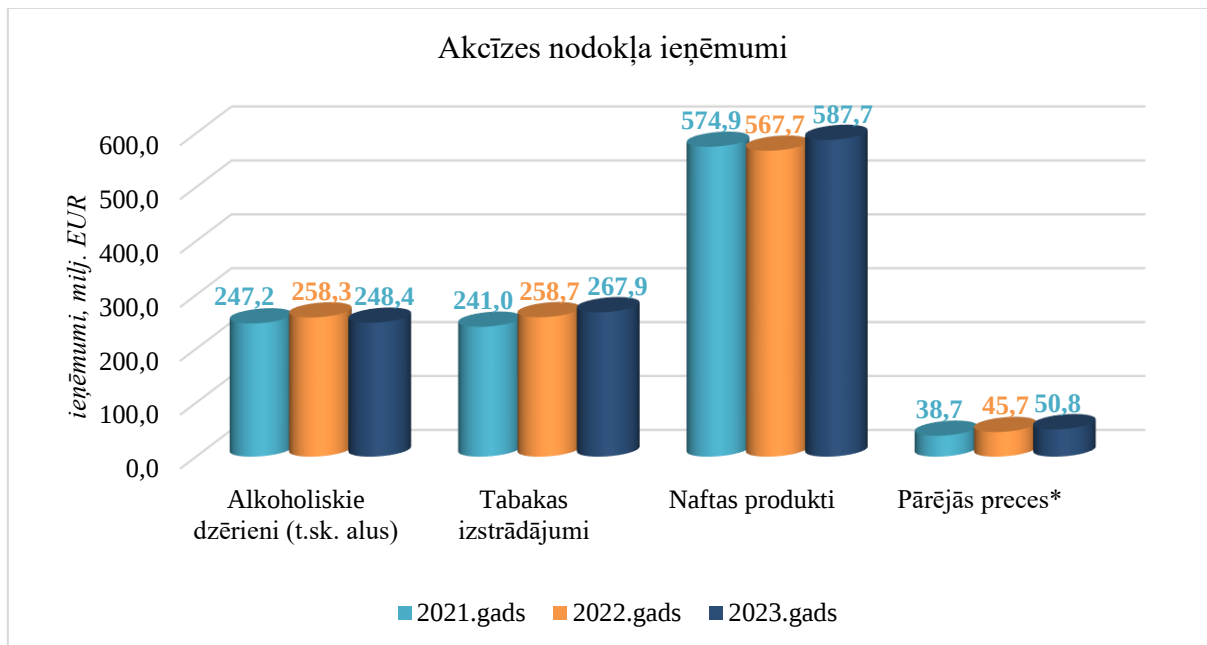

2023. gadā akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas. No 2023. gada 1.janvāra akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (t. sk. cigaretēm), elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un to sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

2. attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2023.gadā tas veido 51 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 23 % un par alkoholiskajiem dzērieniem (t. sk. alu) – 21 % (skat. 2. attēlu).

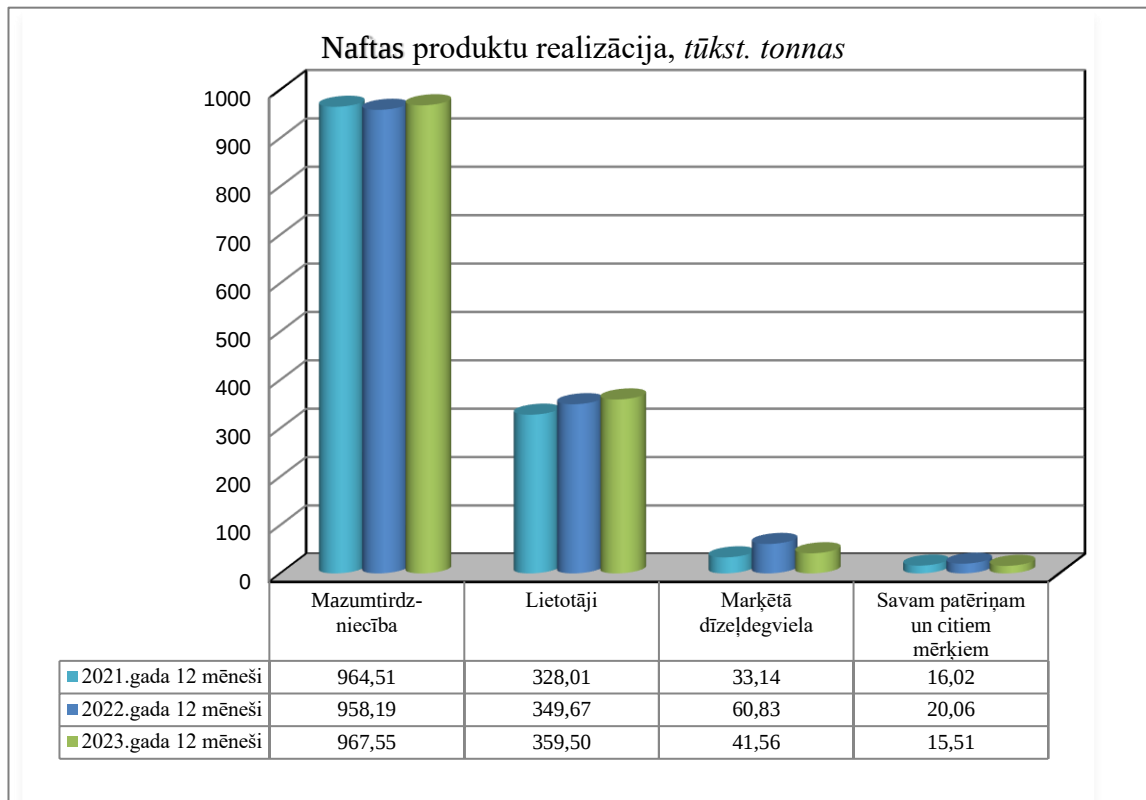
*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamie šķidrumi, to sagatavošanas sastāvdaļas, tabakas aizstājējprodukti un dabasgāze.

2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, akcīzes nodokļa ieņēmumi ir palielinājušies naftas produktiem + 20,1 milj. EUR, tabakas izstrādājumiem + 9,2 milj. EUR un pārējām precēm + 5,2 milj. EUR, savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies alkoholiskajiem dzērieniem (t. sk. alum) – par -9,8 milj. EUR, (skat. 3. attēlu).

Naftas produkti

Kopējais Latvijā patēriņam nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2023. gadā ir saglabājies 2022. gada līmenī un ir 1 385,23 tūkst. tonnas.

4. attēls

Kopumā mazumtirdzniecībā realizētais degvielas apjoms 2023. gadā ir 967,6 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 9,4 tūkst. tonnām, jeb 1 % vairāk nekā 2022. gadā un ir vienā līmenī ar 2021. gada rādītājiem. Nelielo pieaugumu 2023. gadā pret 2022. gada rādītājiem veido dīzeļdegvielas (+1,4 %) un benzīna (+2,8 %) realizētais apjoms. Savukārt samazinājumu – lauksaimnieku dīzeļdegvielas (-12,2 %) un autogāzes (-9,6 %) realizētie apjomi. Mazumtirdzniecībā 2023. gada 12 mēnešos vislielāko degvielas apjomu ir realizējusi SIA “Neste Latvija”, SIA “Circle K Latvia” un AS “Viada Baltija”.

Par 2,8 % ir palielinājies lietotājiem vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu. Savukārt, marķētās dīzeļdegvielas realizētais apjoms samazinājās par 31,7 %. Apjoma samazinājumu galvenokārt varētu ietekmēt sezonālās izmaiņas – siltāki laikapstākļi, ka arī energoresursu vērtības un pieejamības stabilizācija salīdzinājumā ar 2022. gada sadārdzinājumu apkures sezonas sākumā.

Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprite*.

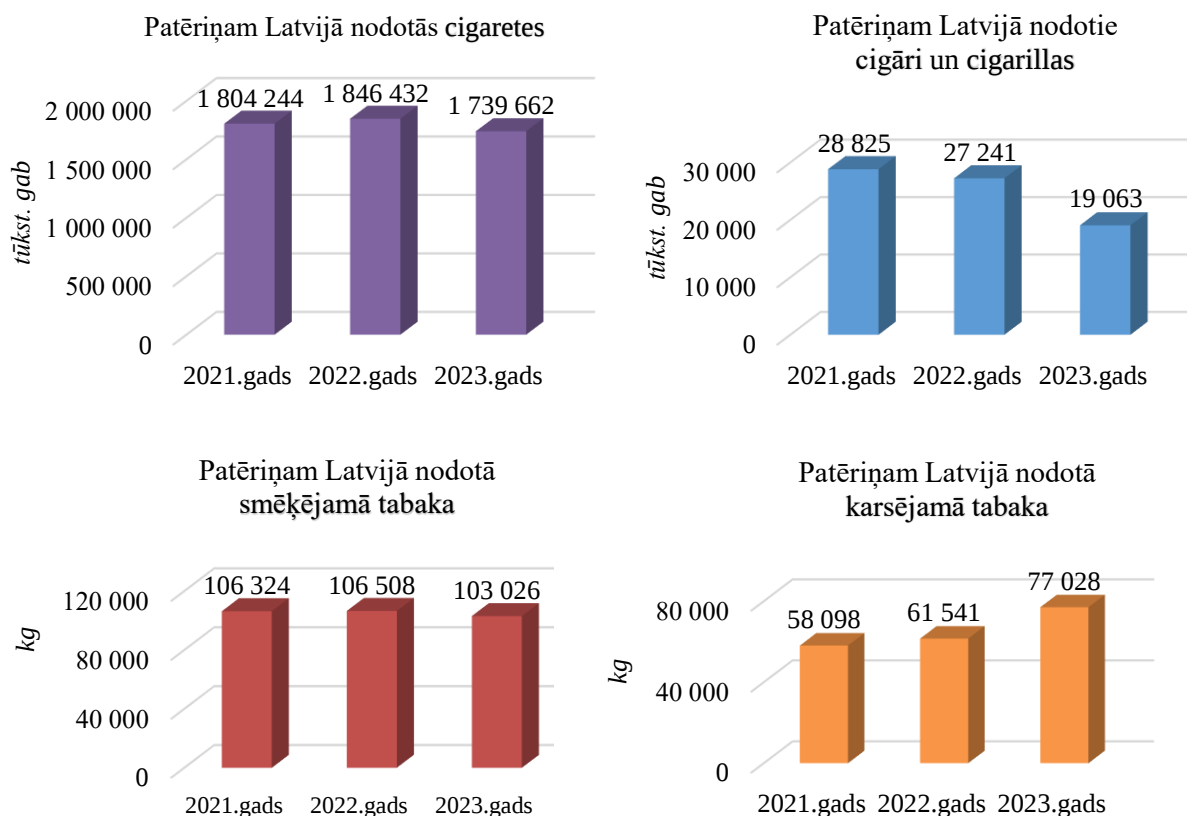
Tabakas izstrādājumi

Vislielāko īpatsvaru no iekasētā akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido akcīzes nodokļa ieņēmumi par cigaretēm – 2023. gadā 89 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas¹.

2023. gadā patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits ir samazinājies, salīdzinot ar 2022. gadu – 5,8 % (skat. 5.attēlu), savukārt, aprēķinātais akcīzes nodoklis saglabājies 2022. gada līmenī, kas skaidrojams ar akcīzes nodokļa likmes cigaretēm pieaugumu 2023. gadā.

Latvijas patērētāju vidū populārākās cigarešu markas 2023. gadā ir “WINSTON”, “MARLBORO” un “LD”.

5. attēls

2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu ir samazinājies patēriņam Latvijā nodoto cigāru un cigarillu (- 8,3 %) un smēķējamās tabakas apjoms (- 2,9 %), savukārt pieaudzis karsējamās tabakas patēriņam Latvijā nodotais apjoms (+ 25,2 %) (skat. 5. attēlu).

Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu apriti skatīt pielikumā *Tabakas aprite*.

¹ Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

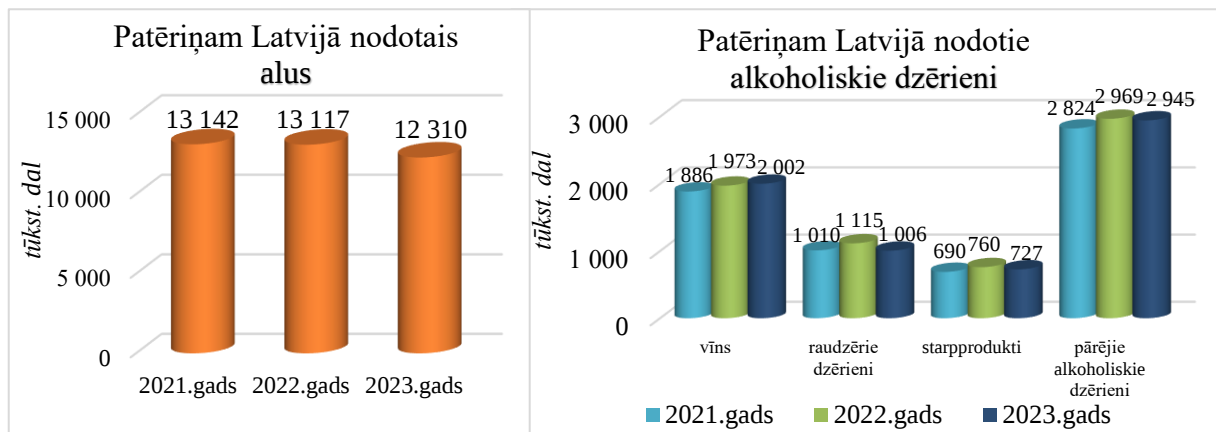
Alkoholiskie dzērieni un alus

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu, t. sk. alus, apjoms 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu samazinājās. 2023. gadā patēriņam Latvijā tika nodoti 6,7 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 2 % mazāk nekā 2022. gadā un 12,3 milj. dekalitri alus, kas ir par 6,2 % mazāk nekā 2022. gadā (skat. 6. attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2023. gadā vislielāko daļu sastāda alus – 65 %, savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 16 %, vīns – 11 %, raudzētie dzērieni – 5 % un starpprodukti – 4 %.

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas akcīzes nodokļa likmes dēļ pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējoša loma, nodrošinot 65 % no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem. Savukārt alus nodrošina 19 %, vīns – 9 %, starpprodukti – 4 % un raudzētie dzērieni – 3% no akcīzes nodokļa ieņēmumiem par alkoholiskajiem dzērieniem.

6. attēls

Legālā alkohola, ieskaitot alus, tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai akcīzes preču aprites pārskatos) 2023.gadā ir samazinājušies (- 2 % par alkoholiskajiem dzērieniem, neskaitot alu, un - 6 % par alu).

Kopumā 2023. gadā Latvijā saražoti 5,2 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 19 % mazāk nekā 2022. gadā. Par 6 % samazinājās arī Latvijā 2023. gadā saražotā alus apjoms – saražoti 7,4 milj. dekalitri alus. Par 6 % palielinājies alus apjoms, kas ievests, importēts Latvijā un par 6 % palielinājies alus apjoms, kas izvests no Latvijas, pamatā uz valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis.

2023. gada beigās Latvijā bija:

- 136 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem).

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2023. gadā saražoti 19 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu (0,36 % no kopējā Latvijā saražotā alkoholisko dzērienu apjoma), no kuriem 70 % dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā, 24 % pārējo alkoholisko dzērienu grupā;

- 68 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 2,6 milj. dekalitri jeb 36 % no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2023. gadā kopā saražoti – 7,4 milj. dekalitri alus).

Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

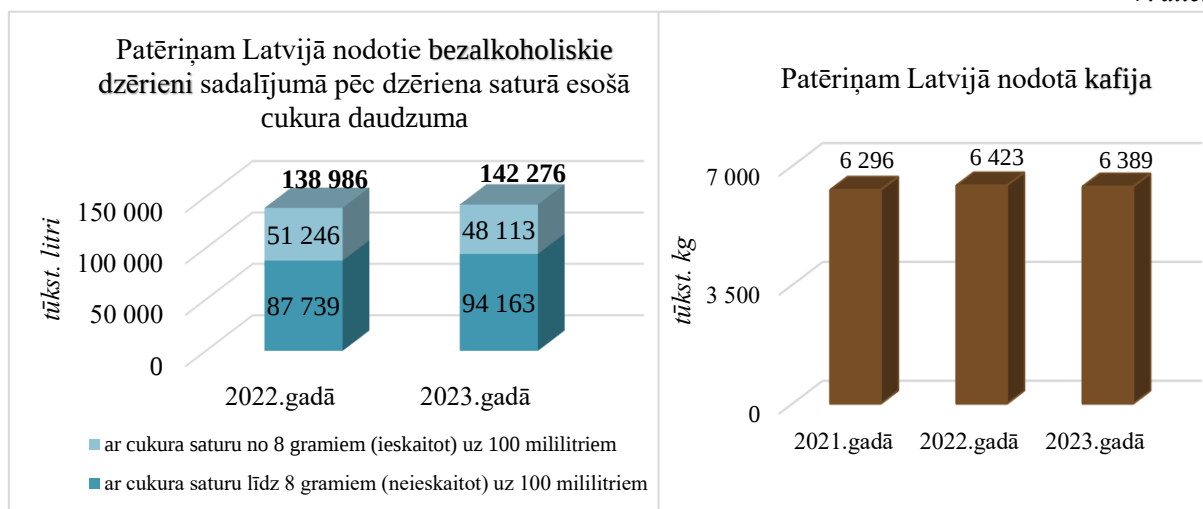
Pārējās akcīzes preces

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamajam šķidrumam, to sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

2023. gadā patēriņam Latvijā nodoti 142,3 milj. litri **bezalkoholisko dzērienu** un 6,4 milj. kilogrami **kafijas**.

Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas nodots patēriņam Latvijā, ir samazinājies – par 0,5 % mazāk nekā 2022. gadā. Savukārt patēriņam nodotais bezalkoholisko dzērienu apjoms salīdzinājumā ar 2022. gadu ir palielinājies par 2,4 % (skat. 7. attēlu).

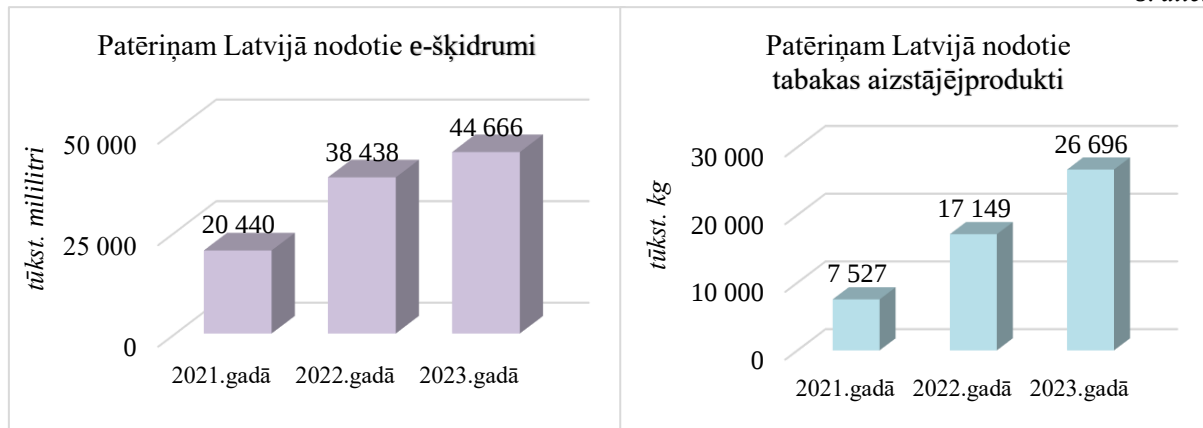
7. attēls

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Patēriņam Latvijā nodoto **elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamo šķidrumu, to sagatavošanas sastāvdaļu** apjoms 2023. gadā turpina pieaugt. 2023. gadā pieaugums ir par 13,5 %. Līdz ar patēriņa pieaugumu, kā arī akcīzes nodokļa likmes pieaugumu 2023. gada 1. janvārī, ir pieaudzis arī aprēķinātais akcīzes nodoklis – salīdzinot ar pērnā gada datiem, pieaugums ir par 43,7 %. Patēriņam Latvijā nodotais apjoms 2023. gadā ir 54 milj. mililitri un tas ir par 6,4 milj. mililitriem vairāk nekā iepriekšējā gadā (skat. 8. attēlu).

8. attēls

*Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

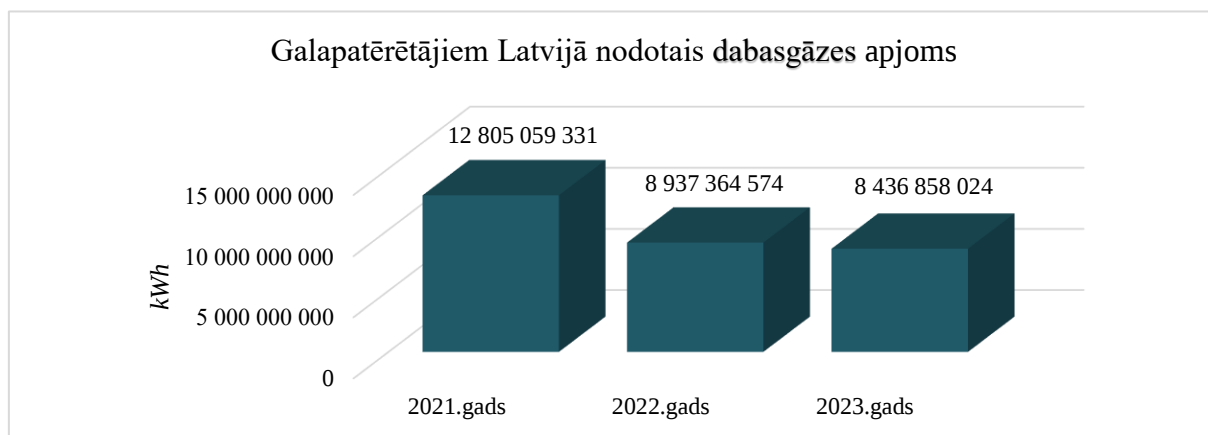
No 2021. gada 1. janvāra ar akcīzes nodokli apliekami ir arī **tabakas aizstājējprodukti**, piemēram, nikotīna spilventiņi. 2023. gadā patēriņam Latvijā tika nodoti 26,7 milj. gramu tabakas aizstājējproduktu, kas ir par 55,7 % vairāk nekā 2022. gadā. Par patēriņam Latvijā nodotajiem tabakas aizstājējproduktiem kopā 2023. gadā tika aprēķināts akcīzes nodoklis 3,2 milj. EUR apmērā (skat. 8. attēlu).

2023. gadā patērētājiem nodota **dabasgāze** 8,4 miljardu kilovatstundu (kWh) apjomā, kas ir par 500 milj. kilovatstundām (kWh) jeb par 5,6 % mazāk nekā 2022. gadā (skat. 9.attēlu).

No minētā apjoma gala patērētājiem nodotā kopējā apjoma dabasgāze:

- 7,2 miljardi kilovatstundas (kWh) apmērā nodota izmantošanai par kurināmo;
- 515,86 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai;
- 33,99 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā – izmantošanai par degvielu;
- 671,7 milj. kilovatstundu (kWh) apmērā nodots gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabasgāze netiek aplikta ar akcīzes nodokli vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

9. attēls

**Pamatojoties uz akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)*

Detalizētu informāciju par pārējo akcīzes preču (t. sk. kafijas, bezalkoholisko dzērienu, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamo šķidrumu, to sagatavošanas sastāvdaļu, tabakas aizstājējproduktu un dabasgāzes) apriti skatīt pielikumā *Pārējo akcīzes preču aprīte*.

Mūrniece 67120138

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem dokumentiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.